

Джек Лондон

Кълна се в костенурките на
Тасман

I

Принципността, редът и самообладанието бяха изваяли лицето на Фредрик Травърс. Това беше силно, сурово лице на човек, свикнал да властвува, човек, който е използвал властта си разумно и с мярка. Порядъчният живот бе запазил кожата му свежа и бръчките, врязали се в нея, бяха добродетелни бръчки. Тежкия и всеотдаен труд бе оставил благотворния си отпечатък, и толкоз. Всяка черта у този човек говореше за едно и също нещо, от ялната синева на очите до буйната коса на главата, светлокестенява, леко прошарена и вчесана на прав път над високото чело. Беше мъж със сериозна външност и светлият летен костюм напълно прилягаше за неговата жизненост на тези години, докато същевременно не крещеше, че собственикът му е и притежател на безброй милиони долари и имоти.

Защото Фредрик Травърс не обичаше да бие на очи. Колата, която го чакаше под покрития вход, беше скромно черна. Беше най-скъпата кола в околията, но въпреки това не му се искаше да подчертава Цената и конските ѝ сили, като профучава подобно на черен пламък през панорамата, която в по-голямата си част бе също негова – от пясъчните дюни и вечния зной на вълните на Тихия океан, през плодородните крайречни ливади и планински пасища до Далечните върхове, обрасли с гори от секвоя и увенчани с мъгли и облаци.

Шумолене на женски поли го накара да погледне през рамо. И в държането му пролича едва доловимо раздражение. Не че бе причинено от дъщеря му. Каквото и да го причиняваше, то като че ли лежеше на писалището пред него.

– Кажи ми пак как беше това чуждестранно име? – попита тя. – Положително никога няма да го запомня. Ето на, донесох си и тефтерче да го запиша.

Гласът ѝ бе нисък и равнодушен, а тя беше висока, добре сложена млада жена с гладка кожа. Гласът и самодоволството ѝ издаваха и у нея белезите на придобитото чувство за ред и самообладание.

Фредрик Травърс хвърли поглед към подписите;! на едно-две писма върху писалището.

– Бронислава Пласковейская Травърс – прочете той, а след това продикува буква по буква трудната първа половина и дъщеря му си го записа.

– Виж какво, Мери – добави бащата, – помни,Ц че Той винаги е бил развейпрах и трябва да бъдеш по-снизходителна към тая негова дъщеря. Дори самото й име някак... въз... смущава. Не съм виждал от години, а колкото до нея... – Едно мръдване на раменете изрази накратко опасенията . Той се усмихна и направи усилие да се покаже духовит: – Както и да е, те са толкова твои сродници колкото и мои. Щом той е мой брат, на теб е чичо И щом тя е моя племенница, вие сте братовчедки. Мери кимна.

– Не се тревожи, татко. Ще бъда мила с нея, бедничката . Каква беше по народност майка й, та й дала такова ужасно име?

– Не зная. Рускиня или полякиня, или испанка Том все такива ги вършеше. Била е артистка или; певица... не помня. Запознали се в Буенос Айрес. Тя избягала с него. Мъжът й...

– Значи е била вече омъжена!

Изумлението на Мери бе непресторено и спонтанно и неговото раздразнение пролича по-рязко. Не беше искал да го каже. То му се изплъзна.

– После е имало развод, разбира се. Подробностите изобщо останаха неизвестни. Майка й умряла в Китай... не; в Тасмания. В Китай Том... – Устните му се затвориха почти с щракане. Нямаше да се изтървава повече. Мери почака, после се запъти към вратата и там се поспря.

– Определих й стаите над розовата градина – каза тя. – И сега ще хвърля последен поглед.

Фредрик Травърс се обърна към писалището, като че ли за да прибере писмата, но промени намерението си и бавно и замислено ги препрочете.

Скъпи Фред,

Отдавна не съм бил толкова близо до родния дом и би ми се искало да се отбия. За съжаление проиграх всичко с Юкатанския си проект (мисля, че ти писах за това) и както обикновено съм без пукната пара. Би ли могъл да ми заемеш парите за пътуването? Искане ми се да пристигна с първа класа. Нали знаеш, Поли е с мен. Чудя се как ли ще се разберете двамата.

Том

П. П. Ако не ти представлява трудност, изпрати ги парите с обратна поща.

Другото писмо беше написано, както му се стори, със екранен, не

американски, но явно женски
почерк:

Мили чичо Фред,

Татко не знае, че ти пиша това писмо. Той ми каза какво ти е писал. То не е вярно. Той се връща, за да умре у дома. Не го знае, но аз говорих с лекарите. И ще трябва да се върне у дома, защото ние нямаме пари. Ние сме в едно никакво пансионче и то не е място за татко. Цял живот е помагал на хората и сега е дошло времето да се помогне на него. Не е проиграл всичко в Юкатан. Аз бях с него и зная. Той вложи там всичко, каквото имаше, и го ограбиха. Той не умее да си служи с такива средства, с каквито си служат нийоркчаните. Това обяснява всичко и аз съм горда, че не умее.

Той все се смее и казва, че никога не ще мога да се разбера с теб. Но аз не съм съгласна. Освен това досега още не съм виждала истински кръвен сродник, а пък ти имаш дъщеря. Само като си помисля! .. Истинска жива братовчедка!

Предварително благодаря. Твоя племенница: Бронислава
Пласковейская Травърс

П. П. Няма да е зле да изпратиш парите телеграфически, иначе изобщо няма да видиш татко. Той не знае колко е болен, а ако срещне някого от старите си приятели, току виж, че тръгнал на някое безсмислено приключение. Започва да говори за Аляска. Казва, че тя щяла да изкара треската от костите му. Моля ти се, помни, че трябва да платим за пансиона, иначе ще пристигнем без багаж.

Б. П. Т.

Фредрик Травърс отвори вратичката на голям вграден сейф и акуратно прибра писмата в отделение с надпис „Томас Травърс“.

– Бедният Том! Бедният Том! – въздъхна той на глас.

II

Голямата лека кола чакаше на гарата, а Фредрик Травърс се вълнуваше, както се вълнуваше винаги от далечната локомотивна свирка на влака, носещ се надолу по долината на река Айзък Травърс. Пръв от всички запътили се на запад бели Айзък Травърс бе видял пред очите си тази великолепна: долина, пълните ѝ със съомга води, богатите крайречни ливади и склоновете, обрасли с девствени гори. След като ги видя, той я завладя и никога вече те я остави. „Обеднял покрай земята“, бяха казвали за него по времето, когато Западът още не беше гъсто населен. Но то е било в онези дни, когато златните находища се бяха изчерпали, когато не бе имало прекарани пътища, нито влекачи, които да превеждат платноходите през опасната плитчина, и когато моторната му мелница работеше, пазена от въоръжена охрана, която да я защитава от грабителите индианци от племето кламати, докато се меле зърното Крушата не пада по-далече от дървото и онова, което Айзък Травърс бе завладял, Фредрик Травърс запазил. Това беше същата онази твърда воля да задържат. И двамата се бяха оказали далновидни;! И двамата бяха предвидили преобразуването на Крайния запад, идването на железницата и възникване! на новото владение край брега на Тихия океан.

Фредрик Травърс се вълнуваше от локомотивната свирка и поради това, че повече, отколкото някой друг, тази железница бе негова. Баща му бе умрял със стремежа да докара железопътната линия през планините, което възлизаше на сто хиляди долара за всяка миля. Той, Фредрик, я беше докарал. Беше седял цели нощи над проекта за тази железница; беше откупвал вестници, бъркал се беше в политиката и субсидирал партийните машинации и беше ходил на поклонение, неведнъж, на собствени разноски при железопътните големци на Изток. Макар цялата околия да знаеше колко мили прекосява линията през неговите земи по правото на сервитута за преминаване, никой в околията не помисляше, нито имаше представа за броя на доларите, похарчени за гаранции и железопътни акции. Беше направил много за околията си и железницата беше последното и най-голямото му постижение, венец на усилията на семейство Травърс, важното и великолепно дело, завършено едва вчера. Тя работеше от две години и най-висшето доказателство за правотата на предвижданията му предстоеше вече да дава дивиденди. А се очакваше и много по-голяма награда. Чуваше се, че името на следващия

губернатор на Калифорния щяло да бъде Фредрик А. Травърс.

Двадесет години бяха минали, откакто не се беше виждал с по-големия си брат, а и тогава го беше видял след промеждутък от десет години. Добре си спомняше тази нощ. Том беше единственият човек, който се осмеляваше да мине през плитчината по тъмно, и този последен път, между свечеряването и зората, с излезлия югоизточен вятър, беше дошъл и пак си беше отишъл с шхуната си. Не беше предупредил за идването си – тропот на копита среднощ, запенен кон в обора и Том се появи с морска сол по лицето, както заяви майка му. Само един час остана тогава и си отиде със свеж кон, а пристъпи от дъжд трополяха по прозорците, засилилият се вятър стенеше в секвоите и споменът за посещения му остана като полъх – свеж и силен – от развилнялата се стихия въвн. Една седмица след това пристигна митническият катер „Мечка“, който бил цялото това време блъскан от морето и държан от плитчината, и в местния вестник се бе появила дописка с предположения, намеци за стоварено голямо количество опиум и за напразното търсене на тайнствената шхуна „Халцион“. Само Фред и майка му и неколцина слуги индианци знаеха за схваналия се кон

и за хитроумния начин, по който след това бил върнат скришом в рибарското село на брега.

Въпреки изминалите двадесет години човекът, който слезе от спалния вагон, беше същият стар Том. В очите на брат си той не изглеждаше болен. Беше поостарял, разбира се. Панамата на главата му не закриваше побелялата коса и макар нещо неопределено да намекваше, че се е свил, широките му рамене бяха все още широки и изправени. Ала към младата жена, която беше с него, Фредрик Травърс, изпита в същия миг неприязън. Изпита я рязко и въпреки това смътно. От девойката се излъчваше предизвикателство и подигравка, но той не можеше да ги определи, нито да открие източника им. Може би те се криеха в полата, ушита по поръчка от ленено платно и с чуждестранна кройка, блузката с крещящо райе, непослушната черна коса или биещите на очи макове върху голямата сламена шапка, а може би – външният блясък и колоритността ѝ: черните очи и вежди, пламъкът на роза по бузите, белотата на равните зъби, които се показваха твърде често. „Разглезено дете“ – помисли си той, но не му остана време да анализира, защото ръката на брат му се озова в неговата и трябваше да се запознае с племенницата си.

И ето пак. Тя сияеше и говореше, както, говореха нейните багри,

говореше и с ръцете си. Фредрик, неволно забеляза колко малки са те. Бяха невероятно малки и погледът му се плъзна към краката за да направи същото откритие. Без изобщо да за белязва любопитната тълпа на перона, тя предотврати опита му да се запъти напред към колата и настани братята един до друг. Том се държеше смешно примирително, но по-малкият му брат се чувствуваше неловко – твърде силно му действуваша многобройните погледи на съгражданите му. Той познаваше само старите пуритански нрави. Проявите на семейни чувства бяха за затворения семеен кръг не за широката публика. Радваше се, че не се бе опитала да го целуне. Удивително, че не беше го направила. Той вече можеше да очаква всичко от нея.

Тя ги прегърна и надзърна със слънчеви, топли очи, които сякаш прозряха вътре в тях, над тях навред около тях.

– Вие сте наистина братя – възкликна тя и ръцете ѝ блеснаха заедно с очите. – Всеки може да го види. И въпреки това има разлика. . . не знам, не мога да я обясня.

В действителност с тактичност, която надминаваше всички граници на самоналожената въздържаност на Фредрик Травърс, тя не посмя да обясни. Големите ѝ очи на художник бяха забелязали и почувствували цялата рязка и съществена разлика. Те си приличаха, безпогрешно им личеше, че са от същото семейство, чертите им говореха за общия произход – и с това приликата свършваше. Том беше четири пръста по-висок и имаше съвсем прошарени дълги викингски мустаци. Имаше същия орлов нос, както и брат му, само че неговият беше по-орлов, а сините очи бяха подчертано по-сини. Чертите на лицето бяха по-резки, скулите по-изпъкнали, очните кухини по-големи, загарът по-тъмен. Това бе вулканично лице. В него бе имало огън и огънят още не беше угаснал. В ъгълчетата на очите имаше повече бръчици от смях, а в самите очи – обещание за по-безпощадна сериозност, отколкото я притежаваше той – младият брат. Фредрик беше буржоа в държането си, но Том се отличаваше с известна нехайна непринуденост и изящество. И в двамата течеше кръвта на ранния заселник Айзък Травърс, но тя бе претопена в различни тигели. Фредрик представляваше пряката и закономерна линия на потомството. У брат му проличаваше безгранично и недоловимо нещо, което бе непознато на рода Травърс. И тъкмо всичко това чернооката девойка видя и разбра от пръв оглед. Всичко, което е било необяснимо у двамата мъже и в техните отношения, ѝ стана ясно, щом ги видя един до друг.

– Оципи ме да се събудя – казваше Том. – Не мога да повярвам, че

съм дошъл с влак. Ами населението? Преди трийсет години имаше само четири

хиляди души.

– Сега са шейсет хиляди – отговори брат му. – И броят расте с главоломна бързина. Искаш ли да пообиколим да видиш града? Имаме достатъчно време.

Докато се носеха по широките, добре павирани УЛИЦИ, Том продължаваше да се държи като човек, събудил се след дълъг сън. Крайбрежната улица там, където някога бе закотвял едномачтовото си корабче в десетина фута вода, намери твърда почва и железопътно депо, с кейове и корабостроителници още по-нататък.

– Чакай! Спри! – извика той след няколко пресечки, загледан в голяма търговска сграда. – Къде сме сега, Фред?

– Ъгъла на Четвърта и Травърс, не си спомняш?

Том се изправи и се огледа, като се мъчеше да различи познатите от някога очертания на земята! под струпаните отгоре ѝ здания.

– Струва ми се... струва ми се... – заговори той, неуверено. – Не, бога ми, сигурен съм. Едно време идвахме по тия места на лов за зайци и биехме косове в храсталака. А там, където е сградата на банката, имаше езерце. – Той се обърна към Поли: – Там направих първия си сал и за първи път се нагълтах с морска вода.

– Господ знае с колко галона – засмя се Фредрик, като кимна на шофьора. – Тогава те търкаляха на бъчва, за да я изкарат, доколкото си спомням

– О! Разправяйте още! – извика Поли и запляска с ръце.

– Ето го и парка – рече след малко Фредрик, като посочи гъстак от девствени секвои в първата падина на по-големите хълмове.

– Татко удари там три мечки гризли за един следобед – забеляза Том.

– Аз подарих четирийсет акра на града – продължи Фредрик. – Татко купи четвърт квадратна миля от Лерой по един долар акърът.

Том кимна и искрите и блясъкът в очите му, както тези у неговата дъщеря, бяха нещо, което никога не се появяваше в очите на брат му.

– Да – потвърди той, – Лерой, негрът, женен за индианка. Спомням си, когато ни занесе и двамата на гръб до Алайънс през нощта, когато индианците изгориха ранчото. Татко остана да се бие.

– Но не можа да спаси мелницата. Това беше сериозна крачка назад за него.

– И все пак той повали четирима индианци. Сега искрите и

блясъкът се появиха в очите на Поли.

– Борец срещу индианците! – възкликна тя. Разкажете ми за него!

– Разправи й за ферибота Травърс – каза Том.

– Това е един ферибот на река Кламат, по пътя за Орлиънс бар и Сискию. Много кервани отиваха до находищата в ония дни и между другото татко си беше запазил периметър там. Имаше и плодородна земя на платото. Той направи висящ мост – с помощта на моряци оплете телените въжета на самото място с материали, докарани от крайбрежието. Излезе двайсет хиляди долара. Първия ден, когато го откри, осем хиляди мулета минаха по него по долар на глава, да не говорим за събраното от пешаците и конниците. Същата нощ реката придойде. Мостът беше сто и четирийсет фута над равнището на реката при ниски води. Но тя придойде повече от това и отнесе моста. Щеше да натрупа пари, ако не беше станало това.

– Аз исках да разправиш съвсем друго – нетърпеливо го прекъсна Том. – Точно на ферибота татко Травърс и старият Джейкъб Ванс бяха изненада ни от боен отряд индианци от Лудата река. Старият Джейкъб паднал убит пред самата врата на хижата. Татко вмъкнал трупа вътре и се държал срещу индианците цяла седмица. Татко беше чудесен стрелец. Той погребал Джейкъб под пода на хижата.

– Аз още поддържам ферибота – продължи Фредрик, – макар сега да няма такова движение, както едно време. Превозвам стоките по коларския път до Резервата, а оттам с товарни мулета нагоре по Кламат чак до ръкавите на Малката съомга. Имам дванайсет магазина сега по тия места, автобусна линия до Резервата и хотел в самия Резерват. Движението на туристи се разраства.

А момичето местеше любопитен замислен поглед от единия брат към другия, докато те тъй различно обрисоваха в приказките си самите себе си и живота.

– Да, татко беше истински мъж – промърмори Том.

В гласа му прозвуча сънлива нотка, която веднага накара момичето да го погледне с безпокойство. Колата беше влязла в гробищата и сега спря пред солидна гробница на билото на хълма.

– Рекох си, че може би ще искаш да я видиш – казваше Фредрик; – вдигнах този мавзолей самичък. повечето със собствените си ръце. Майка го искаше. Имотът беше страшно обременен със задължения.

Най-евтиното предложение, което получих от предприемачите, беше единадесет хиляди. Аз го построих сам за малко повече от осем.

– Трябва да си работил нощем – промърмори Том с възхищение и още по-свенливо отпреди.

– Работих, Том, работих. Много нощи на фенер. Бях толкова зает. Тогава преустройвах водопровода. .. артезианските кладенци бяха секнали... а майка не беше добре с очите. Помниш ли... тя имаше перде... аз ти писах, беше твърде слаба, за да тръгне на път, и аз докарах специалистите от Сан Франциско. О, бях потънал до гуша в работа. Тъкмо слагах в ред бедственото положение на параходната линия до Сан Франциско, основана от татко, и плащах лихвите върху ипотеките, които възлизаха на сто и осемдесет хиляди долара.

Прекъсна го тихо хъркащо дишане. Том, оборил брадичка на гърдите, спеше. Поли погледна чичо си многозначително. После баща й неспокойно се размърда и повдигна сънливи клепки.

– Дяволски топъл ден – каза той за извинение и весело се засмя. – Просто съм заспал. Не сме ли вече близо до дома?

Фредрик кимна на шофьора и колата се понесе нататък.

III

Къщата, която Фредрик Травърс бе построил, когато се беше замогнал, беше обширна и скъпа, без излишества, и удобна, без повече претенции, отколкото естествено се падат на най-хубавата къща в околията. Атмосферата в нея беше точно такава, каквато той и дъщеря му можеха да създадат. Но – през дните, които последваха завръщането у дома, на брат му, всичко това се промени. Нямаше го вече мирния и улегнал покой. Фредрик не беше нито, спокоен, нито доволен. Имаше необичайно раздвижване в живота и нарушаване на установени правила и традиции. Закуските и обедите бяха нередовни и се протакаха дълго; често в полунощ се претопляше ядене за вечеря и в най-неподходящи часове ехтеше смях.

Фредрик беше въздържан във всичко. Чаша вино на вечеря беше най-голямото му излишество. Позволяваше си три пури на ден, а и тях изпушваше или на широката веранда, или в пушалнята. За какво иначе ще има пушалня? Цигари не понасяше. Но брат му непрекъснато свиваше тънки цигари от амбалажна хартия и ги пушеше където му падне. Тютюневи трохи можеше винаги да се намерят на голямото кресло, където често седеше, и между възглавниците по канапетата в нишите на прозорците. Ами коктейлите! Отрасъл под строгия надзор на Айзък и Илайза Травърс, Фредрик смяташе, че силните питиета оскверняват дома му. Древни градове са били затривани от божия гняв точно за такива неща. Преди обяд и вечеря Том, подпомогнат и поощряван от Поли, приготвяше безброй различни питиета, а тя беше голяма майсторка на чудновати бъркочи, научени в разните краища на света. В такива моменти на Фредрик му се струваше, че бюфетната и трапезарията се превръщат в барове. Когато подхвърли това под формата на шега, Том заяви, че ако спечели състояние, ще направи по едно барче въз всяка жилищна стая на дома си.

В къщата имаше повече млади мъже, отколкото преди, и те помагаша за консумирането на коктейлите. Фредрик би искал с това да обясни присъствието им, но знаеше, че не е така. Брат му и братовата му дъщеря правеха това, което той и Мери не бяха съумели да направят. Те бяха магнитът. Те притегляха младостта, радостта и смеха. Къщата гъмжеше от млади хора. Непрекъснато, ден и нощ, клаксоните на колите се чуваха нагоре-надолу по насланите с чакъл алеи. Устройваха се

пикници и излети, лунни разходки с платноходи в залива и често нощем многобройните спални бяха пълни, както никога преди. Том трябваше да повтори всичките си момчешки скиторения, да лови пак пъстърва на Бул Крийк, да бие пѣдпѣдци в Уолковата прерия, да удари елен на Кръглата планина. Този елен беше източник на огорчение и срам за Фредрик. Ами ако елените сега бяха забранени? Том беше победоносно докарал вкъщи рогача и жизнерадостно го нарече „планинска съомга“, когато той бе поднесен и изяден на собствената трапеза на Фредрик.

Устройваха се угощения с печени миди на носа

в края на залива и други долу, при тътнещия прибой на вълните; и Том разказваше безсрамно за „Халцион“ и за докараната контрабанда и попита Фредрик пред всички как е успял да върне коня на рибарите, без да го открият. Всички млади мъже участваха в конспирацията на Поли да угажда на Том във всичко, каквото пожелае. И Фредрик научи истинската история за убиването на елена: за това как е бил купен от претъпкания с елени парк „Голно дън Гейт“; как е бил докаран в кафез с влака, с конски впряг и с товарно муле до дебрите на Кръглата планина; как Том заспа на пусия, когато прекарали оттам елена за първи път; как го гонили младежите; за изморените до смърт яздитни коне; за катеренето и паданията и как го хванали на Поляната! на изгореното ранчо; и най-последно за победоносната връхна точка, когато еленът бил прекаран край Том за втори път и той го повалил от стотина крачк.и Фредрик усети някаква смътна болка от всичко това. Било ли му е някога оказвано подобно внимание?

Имаше дни, когато Том не можеше да излезе, когато веселията на открито се отлагаха, когато, все пак център на общото внимание, той седеше и беше в голямото кресло, от време на време се събуждаше по този свой неочаквано странен, жив начин, свиваше той цигара и искаше да му донесат неговото юкълели – нещо като миниатюрна китара измислена от португалците. Тогава подрънкваше струните, подрънкваше, сложил настрана запалената цигара, застрашаваща полираното дърво, и плътният му баритон прозвучаваше в разни „хулахула“ на Южните морета и весели френски и испански песни.

Една от тях особено много се хареса на Фредрик. Любимата песен на някакъв таитянски крал – обясни му Том, – последния от династията Помаре, който сам я композирал и често я пеел с часове, легнал на розките си. Тя се състоеше от повторение на няколко срички. Те бяха „Е меу ру ру а вау“ и нищо повече, които безкрайно се повтаряха във в величествен, непрекъснато променящ се напев, акомпанирани с

тържествени акорди на юкълели. Поли с голямо удоволствие помогна на чичо си да я учи, но когато в желанието да се потопи в жизнерадостната вълна на живота, която заливаше брат му и я запяваше, Фредрик забелязваше потиснатост

у слушателите, което се разрастваше от хихикане и потиснато кикотене в гръмогласен смях. За своя погнуса и изумление той научи, че простата фраза, която безкрай повтаряше, била не друго, а „Аз съм толкова пиан“. Бяха го направили на глупак! Много пъти, тържествено и с увлечение, той, Фредрик Тразърс, бе съобщавал колко е пиан. След това тихомълком се измъкваше от стаята, щом запееха тази песен. Нито пък обяснението на Поли, че последната дума била „щастлив“, а не „пиан“, можа да го примири, защото тя се видя принудена да признае, че старият крал бил пианица и бил винаги на градус, когато подхващал песента.

Фредрик беше непрекъснато потиснат от чувството, че е във от играта. Беше общителен и обичаше забавленията, макар от по-нравствен и по-достоеен вид от тези, към които имаше слабост брат му. Той не можеше да разбере защо в миналото младите бяха обявили дома му за скучен и бяха идвали само в тържествени и официални случаи, докато сега бяха започнали да се стичат при брат му, но не и при него. Не му харесваше и това как младите жени се умилкват около брат му и го наричат Том и съвсем не можеше да търпи факта, че усукваха и дърпаха пиратските му мустаци уж за наказание, когато схващаха значението на прекалено дръзките му понякога закачки.

Подобно поведение оскверняваше паметта на Айзък и Илайза Травърс. Създаваше прекалено весела атмосфера в къщата. Разтегателната маса изобщо не се прибираще, а в кухнята имаше допълнителни прислужници. Закуската се протакеше от четири до единадесет, а полунощните вечери, съпроводени с плякосване на бюфетите и с оплаквания от страна на слугите, ядосваха Фредрик. Къщата се беше превърнала в ресторант, в хотел – мислеше той с ирония към самия себе си, – а имаше моменти, когато изпитваше голямо желание да скръцне със зъби и да наложи отново стария ред. Но някак си старата магия на деспотичния му брат му действуваше твърде силно и понякога той го заглеждаше почти със страхопочитание, като се мъчеше да прозре алхимията на очарованието, смутен от светлините и огньовете в братовите му очи и от познанието на далечни места и буйни нощи и дни, изписано на лицето му.

Какво беше това? Какъв царствен дух го бе обладал? ... Него, безотговорния и нехайния? Фредрик си спомняше един ред от старата

песен: „По пътища блестящи той дойде“. Защо му напомняше брат у този ред? Нима той, който в детството не е прегазвал никакви закони, който в зрялата си възраст бе издигнал над всякакви закони, наистина бе намерил блестящите пътища?

В това имаше несправедливост, която озадачаваше Фредрик, дока то не намери утеха в размишленията как Том е провалил живота си. А после, в неспокойни промеждутъци, се разтушаваше и укрепваше гордостта си, като развеждаше, Том из имението.

– Много нещо си направил, Фред – казваше Том, – много нещо.

Той го казваше често и често задрямваше в голямата, плавно движеща се кола.

– Всичко подредено, хигиенично и като от кутийка извадено: нито един стрък трева не на място – забеляза Поли. – Как изобщо успяваш да го направиш? Не бих искала да бъда стрък трева в твоя живот – заключи тя и леко потрепери.

– Много си работил – каза Том.

– Да, много работих – потвърди Фредрик. – Заслужаваше си.

Щеше да каже още нещо, но странният блясък в очите на момичето го накара да замълчи с неловко чувство. Долавяше, че Поли го преценява, оспорва правотата му. За първи път почтената му кариера за създаване на благосъстояние в една околия бе поставена под въпрос, и то от едно никакво девойче, дъщеря на разсипник, самото то лекомислена, вятърничава чужденка. :

Сблъскването между двамата беше неизбежно; Той изпитваше неприязън към Поли от първия миг на запознанството им. Нямаше нужда тя да го търси. От самото й присъствие му ставаше чоглаво. Долавяше недоизреченото й неодобрение, при все че имаше моменти, когато тя не се задоволяваше само о това. Нито пък се церемонеше. Говореше прямо, като мъж, и така, както никой мъж не се беше осмелявал да му говори.

– Интересно дали някога ти домъчнява за неща, които си изпуснал? – каза му тя. – Случвало ли е се е поне веднъж в живота да се развилнеш и да

обърнеш всичко наопаки? Случвало ли ти се е някога да се напиеш? Или да пушиш, докато премалееш? Или да проявиш характер и честно и почтено да си затвориш очите пред божиите заповеди.

– Виждал ли си друга като нея? – зададено се изсмя Том. – Копие на майка си!

Външно усмихнат и спокоен, Фредрик усети сърцето му да се свива от ужас. Това беше невероятно.

– Мисля, че англичаните имат поговорка – продължи девойката, – че един мъж не знае какво значи да живее, докато не е целунал своята избраница и не е повалил съперника си. Чудя се (признай... още сега) дали си повалил някога някой съперник.

– Ами, и ти? – отвърна ѝ той с въпрос. Тя кимна с гневен спомен, проблеснал в очите, и зачака.

– Не, никога не съм имал това удоволствие – отговори той бавно. – Рано се научих да се контролирам.

По-после, ядосана от самодоволното му благодушие, след като изслуша разказа му как е сложил ръка на консервирането на съомга, развъдил първите стриди в залива и завладял този доходен монопол и как след като спечелил тежката и дългогодишната борба, завладял крайбрежието на Уилямспорт и с това комбината за дървен материал, тя отби нападението:

– Ти като че ли преценяваш живота само в рамките на печалбите и загубите. Чудя се дали изобщо си любил.

Тези думи улучиха целта. Той не беше целунал своята избраница. Женитбата му бе обикновена сделка. Тя беше спасила имотите в дните, когато бе почти победен в борбата, и освободила от ипотеката обширните владения, заграбени от дългите ръце на Айзък Травърс. Това момиче беше вещица. То беше напипало стара рана и я беше подлютило. Никога не бе имал време за любов. Беше работил много. Бил е председател на търговската палата, кмет на града, щатски сенатор, но не беше имал любов. В случайни моменти сварваше Поли открито и безсрамно прегърната от баща ѝ и забелязваше топлината и нежността в очите им. И всеки път чувствуваше, че му е липсвала обич. Такова непристойно държане – той и Мери не си позволяваха подобно нещо дори на

саме! Нормална, официална и безцветна, тя беше това, което можеше да се очаква от брак без любов. Той дори не можеше да реши дали чувството, което изпитваше към нея, беше обич. Нима и сам той не умееше да изпитва обич?

За миг след забележката на Поли усети голяма празнота. Стори му се, че е прегръщал някакви тленни останки; после погледна в съседната стая и видя Том да спи в голямото

кресло, много побелял, състарен и уморен.

Спомни си всичко, каквото е постигнал, всичко, което притежавал. Добре де, какво притежаваше Том? Какво е постигнал Том... освен дете бе излагал на опасности живота си и го бе хабил, докато му бе останала само едва мъждукаща искрица в умиращото тяло?

Това, което тревожеше Фредрик в Поли, беше, че тя го привличаше и отблъскваше едновременно. Собствената му дъщеря никога не беше будила у него такъв интерес. Мери се движеше без всякакво триене по утъпкани бразди и да предрече човек постъпките ѝ, беше толкова лесно, че ставаше автоматично. Но Поли Каквато беше многобагрена и многообразна, той никога не знаеше какво ще направи тя в следващия миг.

– Кара те да гадаеш, а? – засмя се Том.

Поли беше неотразима. Тя умееше да подхване Фредрик по начин, който би бил невъзможен за Мери. Позволяваше си волности с него, лъжеше го или го обиждаше и го принуждаваше непрекъснато да чувствува остро съществуването ѝ.

Веднъж, след едно от техните стълкновения, тя му извади душата, като засвири на пиано някаква стихийна проклета мелодия, която го развълнува и раздразни и накара кръвта му да затупти от буйни и разюздани желаниа в подредения му мозък. Най-лошото беше, че тя виждаше и знаеше точно какво прави. Тя разбра това преди него и го караше да разбере и той, извърнала лице да го погледне, с подигравателна, замислена усмивка на устните, която беше почти високомерна насмешка.

Когато Мери го попита какво мисли за изпълнението на Поли, дойде му наум едно неволно противопоставяне. Изпълнението на Мери го караше да мисли за черква. То беше студено и голо като методистки молитвен дом. А свиренето на Поли приличаше на безумен и разюздан обред в някой езически храм, където се издигат кълба от тамян и се кършат танцьорки.

– Тя свири като чужденка – отговори той, доволен, че се изплъзва с такъв сполучлив и рязко определен отговор.

– Тя е муаикантка – потвърди тържествено Мери. – Тя е гениална. Кога ли изобщо се упражнява? Кога ли изобщо се е упражнявала? Знаеш колко много съм се упражнявала аз. Най-хубавото, което свирия, прилича на упражнение за пет пръста в сравнение с най-глупавото нещо, издрънкало от нея. Нейното свирене ми разказва разни неща... о, чудни, неизразими неща. Моето повтаря: „Едно-две-три, едно-две-три.“ Това влудява! Аз работя и работя, и не постигам нищо. Това е несправедливо. Защо тя е могла да се роди такава, а аз не?

„Обичта“ – бе незабавната тайна мисъл на Фредрик; но преди да може да се опре върху това заключение, станало бе нещо безпрецедентно: Мери ридаше, обляна в сълзи. Поиска му се да я прегърне, както го правеше Том, но не знаеше как. Опита се и откри, че и Мери е неопитна като него. Всичко свърши с неловко смущение за двамата.

Противопоставянето на двете момичета бе неизбежно. Какъвто бащата, такава и дъщерята. Мери не беше нищо повече от бледа сянка на блестящ победоносен пълководец. У Фредрик бе дълбоко насадено чувството на пестеливост по отношение на дрехите. Той добре знаеше колко скъпи са дрехите на Мери, но не можеше да затвори очи пред факта, че правените без много замисляне импровизации на Поли, евтини и явно непреднамерени, бяха винаги добри и много по-сполучливи. Вкусът ѝ беше безпогрешен. Умението ѝ да се загърне с шал бе неподражаемо. С обикновено шалче тя вършеше чудеса.

– Тя просто грабва това-онова – оплакваше се Мери. – Дори не пробва. Тя се облича за петнайсет минути, а когато отива да плува, кара момчетата да изскачат от съблекалните. – Възхищението на Мери бе искрено и безмерно. – Не разбирам как го прави. Никой не би посмял да носи тези цветове, но те изглеждат съвсем добре на нея.

– Винаги се е заканвала, че когато окончателно се разоря, ще стане модистка и ще прехранва двама ни – обади се Том.

Фредрик, поглеждайки над вестника, стана свидетел на една назидателна сценка: Мери (той го знаеше със сигурност) се беше гласила цял час, преди да се покаже.

– О! Колко хубаво! – веднага се обади Поля. И Очите и лицето ѝ светеха от искрено удоволствие, а ръцете описваха във въздуха нейния възторг. Но защо не сложиш тази панделка... тъй... ей тъй?

Ръцете ѝ литнаха да се заемат с тази работа и за миг чудото на добрия вкус и разликата, постигната от докосването ѝ, стана очевидна дори за Фредрик.

Поли беше като баща си, щедра до глупост с оскъдните си богатства. Мери хареса едно испанско ветрило – мексиканско съкровище, останало от една от гранддамите при двора на император Максимилиан. Поли цялата светна от радост. Мери се видя в същия миг собственица на ветрилото и трябваше да се бори със създалото се у нея впечатление, че е направила услуга, като го е приела. Само една чужденка можеше да постъпва така, а Поли беше правила подобни подаръци на всички млади Такъв си ѝ беше обичаят. Можеше да е дантелена кърпичка, розов бисер от островите Паумоту или гребен от морска костенурка. Нямахше значение Каквото и да е, заглеждаха с възхитен поглед, беше тяхно. За жените, както и за мъжете, тя беше неотразима.

– Не смея вече от нищо да се възхищавам оплакваше се Мери. – Харесам ли нещо, тя го взима и веднага

ми го подарява.

На Фредрик и през ум не му беше минавало, че е възможно да съществува подобно създание, жените от неговата народност, от неговата родина, бяха допусkali, че то е възможно. Той беше уверен, че какзото и да правеше Поли – лишавайки се от нещо с проявената ѝ щедрост, буйният ѝ възторг или гальовното като на птичка държане, – е съвършено искрено. Екстравагантните ѝ настроения ежедневно го шокираха и очароваха. Гласът ѝ бе променлив както чувствата. Нямахше равни тонове и, тя говореше с ръцете си. От друга страна, в нейната уста английският ставаше нов и красив език, мек,

ясен, с дръзко фразиране и многозначителна изразителност, в които се криеха тънкости и нюанси толкова недвусмислени и неприкрити, колкото и неочаквани у едно тъй наивно и непресторено момиче. Той се будеше нощем и пред затворените му очи възникваха ярки спомени за нейното обръщащо се назад живо, засмяно лице.

IV

Каквато дъщерята, такъв и бащата. Той също бе неотразим. Целият свят все още го зовеше и непознати хора идваха от време на време с вестите на този свят. Никога досега в дома на Травърс не бяха идвали такива посетители. Някои идваха с походка, която напомняше морските вълни. Други бяха навъсени главорези; трети бяха изсушени от треска и жълти; но във всички тях имаше нещо странно и чуждоземно. Приказките им също бяха странни и чуждоземни, за непредполагани и несънувани от Фредрик неща, макар да му беше ясно какви са тези мъже: любители на приключения, луди глави, хора без задължения към обществото. Но голямото нещо, в което нямаше съмнение, беше любовта и верността, които хранеха към своя водач. Те го наричаха с различни имена – Черния Том, Блондина, Мъжагата Травърс, Том Бързея, – ала най-често му викаха капитан Том. Проектите и предложенията им бяха също толкова разнообразни, от търговеца от Южните морета, открил нов остров с гуано, и латиноамериканеца, заловил се с назряваща революция, след това търсене на злато в Сибир и златоносен пясък в горното течение на Къскокийм, до по-тъмни неща, за които се говореше само шепнешком. А капитан Том изказваше съжаление за временното неразположение, което не му позволяваше да тръгне веднага с тях, и продължаваше да седи и все повече и повече да дреме в голямото кресло. Поли беше тази, която с фамлиарност не по вкуса на чичо й дръпваше хората настрана и ги осведомяваше, че капитан Том никога вече не ще излезе пак на блестящите пътища. Но не всички идваха с проекти. Мнозина идваха на приятелско посещение при техния главатар от старите незабравими дни; понякога Фредрик сам

ставаше свидетел на техните срещи и все не можеше да се начуди на тайнственото очарование на брат си, което притегляше всички към него.

– Кълна се в костенурките на Тасман! – възкликваше един. – Когато чух, че той в Калифорния, капитан Том, просто трябваше да дойда да ти стисна ръката. Вярвам, не си забравил Тасман, а?... Нито схватката на остров Четвъртък. Знаеш, стария Тасман го убиха неговите негри едва миналата година горе към Немска Нова Гвинея. Помниш ли готвача му?... Нгани Нгани? Той бил подстрекателят. Тасман се кълнеше в него и въпреки това Нгани Нган и го направил на кайма.

– Запознай се с капитан Карлсен, Фред – представя Том друг посетител на брат си. – Той ме спаси веднъж от опасно положение на Западното крайбрежие. Там щях да си остана, Карлсен, ако не беше изскочил ти.

Капитан Карлсен бе грамадно мъжище със съвсем светлосиви проницателни очи и белег от удар с нож през устата, който не можеше да се закрие съвсем от огненочервената му брада, и с ръкостискане, което накара Фредрик да се сгърчи.

След няколко минути Том повика брат си на страна: ;

– Слушай, Фред, мислиш ли, че би те затруднило да ми дадеш хиляда долара?

– Разбира се, че не! – отговори Фредрик снизходително. – Ти знаеш, че половината от това, което притежавам, е твое, Том.

И когато капитан Карлсен си тръгна, Фредрик В душата си бе сигурен, че хилядата долара тръгнаха с него.

Нищо чудно, че Том бе провалил живота си... беше се завърнал у дома, за да умре. Фредрик седеше на подреденото си писалище и правеше сметка за разликата между него и брат му. Да, и ако не беше той, за Том нямаше да има роден кът, дето да умре.

За утешение Фредрик си припомни общата им история. Стожерът, надеждният винаги е бил той. Том се бе смял и веселил, бягал от училище, нарушавайки заповедите на Айзък. В планините или на море, в разправии със съседите или градските власти – нямаше значение: той беше навсякъде освен там, където на преден план бе скучната, тежка работа. А работата бе работа в онези колонизаторски дни и той, Фредрик, бе вършил работата. От рано до късно и всеки ден бе работил. Спомняше си един период, когато обширните планове на Айзък бяха претърпели поредното крушение и на трапезата на човек, който притежаваше сто хиляди акра земя, не бе имало достатъчно храна; когато не бе имало пари да наемат косачи за сеното, а Айзък не искаше да изгърве от ръцете си нито един единствен акър. Той, Фредрик, бе пластил сеното, докато Айзък бе косил и го обръщал. Том беше на легло и те задлъжняха на лекаря за неговия крак, счупен при падане от гредата на покрива в плевнята – последното място на света, където някой би се качил, за да пласти сено. Горедолу единствената работа, която Том някога бе вършил, бе да ги снабдява с еленско месо и меча мас, да обяздва жребчетата и да вдига врява из пасищата в долините и гористите клисури с ловджийските си кучета.

Том беше по-големият, ала когато Айзък умря, имотът с всичките

му безгранични възможности щеше да пропадне, ако той, Фредрик, не си беше плюл на ръцете и не бе поел бремето на своите плещи. Работа ли? Той си спомни разширяването на градската водопроводна мрежа: как се беше извъртал и финансирал, изтръгвал малки заеми със съсипваща лихва и слагал тръби и правил разклонения при светлината на фенер, докато работниците спяха, а после бе тръгвал напред, пред тях, да прави планове, да ръководи и да си блъска главата откъде да намери пари за надниците следващата събота. Защото се придържаше към старата политика на Айзък. Нямаше да отстъпи. Бъдещето щеше да се отплати.

А Том! С още по-голяма глутница ловджийски кучета той бродеше в планините и спеше навън по цели седмици. Фредрик си спомни последното съвещание в кухнята – между Том, него и Илайза Травърс, която все още готвеше, печеше и миеше чинии в имение, което бе ипотекирано за сто и осемдесет хиляди долара.

– Не се делете – беше се молила Илайза Травърс, спряла да движи покритите си със сапунена пяна, зачервени от горещата вода ръце. – Айзък е бил прав. То ще струва милиони. Земята започва да

дава. Трябва да се напънем всички заедно.

– Не ми трябва имението! – беше извикал Том. – Нека Фредрик си го задържи. Това, което искам...

Той не довърши изречението, но в очите му гореше примамливият образ на целия свят.

– Не мога да чакам – продължи той. – Можете да си задържите милионите, когато стигнете до тях. А засега дайте ми десет хиляди. Ще подпиша, че се отказвам от всичко. И ми дайте старата шхуна, а някой ден ще се върна с куп пари да ви опасявам.

Фредрик видя себе си как в онзи отдавнашен ден бе вдигнал ръце от ужас и възкликнал:

– Десет хиляди!... Когато съм напрегнал последните си сили да събера колкото за лихвите за това тримесечие. ..

– Има един парцел до съдилището – бе настоял Том. – Аз зная, че банката още държи да го вземе за десет хиляди.

– Но той ще струва сто хиляди след десет години! – беше възразил Фредрик.

– Нека да е тъй. Пишете, че се отказвам от всичко срещу сто хиляди. Продайте го за десет и ми ги дайте. Това е единственото, което искам и го искам сега. Можете да си запазите всичко друго.

И Том бе наложил волята си както винаги – парцелът бе ипотекиран, а не продаден) и бе отплавал! със старата шхуна, благославян от

града, защото откара като свой екипаж половината нехранимайковци от крайбрежието.

Скелетът на шхуната бе останал на брега на Оету Ров Ява. То бе станало, когато Илайза Травърс се подложи на операция на очите, и Фредрик го бе запазил в тайна от нея, докато не се получи достоверни съобщения, че Том е още жив.

Фредрик отвори картотеката си и извади чекмедженце с надпис „Томас Травърс“. В него имаше системно подредени пакети. Той препрочете писмата; Те бяха отвсякъде: от Китай, Рангун, Австралия, Южна Африка, Златния бряг, Патагония, Армения, Аляска. Кратки и прашани нарядко, те описваха с гняв, живота на един скитник. Фредрик приповтори наум няколко от забелязаните от него върхни точки В житейския път на Том. Беше участвувал в борбата срещу някакво външно вмешателство в Армения. Беше служил като офицер в китайската армия и беше

сигурно, че търговията, с която се е занимавал после в китайските морета, е била незаконна. Бяха го хванали да доставя оръжие на Куба. Като че ли винаги бе доставял някъде нещо, което не би следвало да се доставя. И никога не бе надживял тази слабост. От едно писмо на крепирана копринена хартия личеше, че чак през Руско-японската война го бяха хванали да кара въглища в Порт Артур и той бил изправен пред призовия военноморски съд в Сасебо, където корабът му бил конфискуван, а той останал в плен до края на войната.

Фредрик се усмихна, когато прочете един пасаж: „Как я карате? Пишете ми, когато ви дотрябват няколко хиляди долара.“ Той погледна датата – 18 април 1883 г. – и отвори друг пакет. „5 май 1883 г.“ стоеше на извадения от него лист. „С пет хиляди ще мога да стъпя на крака. Ако можеш и ме обичаш, изпрати ми ги просто (това на испански значи «бързо»).“

Той погледна пак двете дати. Очевидно беше, че някъде между 18 април и 5 май Том беше претърпял крах. С усмивка, в която имаше горчивина, Фредрик преглеждаше кореспонденцията. „Има претърпял крушение кораб на остров Мидуей. В тази работа се крие цяло състояние – в изваждането на кораба, нали разбираш? Търгът е след два дена. Изпрати ми телеграфически четири хиляди.“ Последното, което прегледа, гласеше: „Една сделка, която мога да вържа с малко налични пари. Голямо нещо, казвам ти. Толкова е голямо, че не смея да ти го кажа.“ Фредрик си спомни тази сделка – една латиноамериканска революция. Той бе изпратил парите и Том я бе въожил, а заедно с нея и себе си – в

затворническата килия, със смъртна присъда.

Том бе имал добри намерения, това не можеше да се отрече. И винаги най-добросъвестно бе пращал разписки за полученото. Фредрик замислено претегли на ръка пакета с разписките, сякаш за да установи дали има някакво съотношение между тежестта на хартията, и паричните суми, които тя представляваше.

Той сложи чекмеджето обратно в шкафа и излезе. Като хвърли поглед към голямото кресло, видя Поли, която тъкмо напускаше стаята на пръсти. Главата на Том бе отметната назад, той дишаше тихо и тежко и болестта ясно личеше на отпуснатото

му лице.

V

– Много работех – обясняваше Фредрик на Поли тази вечер на верандата, без да си дава сметка че когато човек обяснява, това показва, че положението му става опасно. – Занимавал съм се с всичко, каквото ми паднеше... доколко ми е правило) чест, други трябва да го кажат. И за това ми се е плашало. Грижил съм се за другите, грижил съм се и за себе си. Лекарите казват, че никога не са виждали такъв здрав организъм у човек на моя възраст Ами че, кажи-речи половината живот е още пред мене. А ние семейство Травърс сме дълголетни. Грижил съм се за себе си, разбираш ли, затова има какво да покажа. Не съм бил разсипник. Запазил съм сърцето и артериите си, а малко са мъже. които могат да се похвалят, че са свършили толкова работа, колкото и аз. Виж тая ръка. Не трепери а? Няма да трепери и след двайсет години. Защо трябва човек да мами себе си?

И през цялото време Поли долавяше онова сравнение, което се криеше в думите му.

– Ти можеш да пишеш „Почтения господин“ пред името си – гордо го сръза тя. – Но моят баща е цар! Той е живял. Ти живял ли си? С какво може да се похвалиш? С акции и облигации, с къщи и земи... пфу! Със сърце и артерии, и ръка, която не трепери – това ли е всичко? Нима си живял само за да живееш? Нима те е било страх да умреш? Бих предпочела да изпея една буйна песен и сърцето да се пръсне от нея, отколкото да живея хиляда години и да треперя над храносмилането си, да ме е страх от студа! Когато ти се превърнеш в прах, баща ми ще бъде пепел! Там е разликата.

– Но, скъпо мое дете... – заговори Фредрик.

– С какво друго можеш да се похвалиш? – продължаваше да се горещи тя. – Слушай!

Отвътре, през отворения прозорец, се чуваше да подръква юкълеяито на Том и весело извиващия

му се глас в една хавайска „хула“. Тя завърши с трептящ първичен любовен зов от някоя сладострастна тропическа нощ, който никой не би могъл да обърка с нещо друго. Чуха се възклицания на млади гласове и молби за още. Фредрик не проговори. Беше почувствувал нещо смъртно и значително.

Той се обърна и видя през прозореца Том, разгорещен и

великолепен, заобиколен от младежи и девойки, с викинготските си мустаци, да пали цигара от клечка кибрит, поднесена му от едно от момичетата. Изведнъж Фредрик бе поразен от мисълта, че никога не е запалил пура от кибрит, поднесен от женска ръка.

– Доктор Тайлър казва, че той не бива да пуши: това само утежнява положението му – каза той и не можа да изрече нищо повече.

С настъпването на есента нов тип мъже започнаха да идват често в къщата. Те гордо наричаха себе си „стари златотърсачи“ и пристигнаха в Сан Франциско на зимна почивка от златните мини в Аляска. Те ставаха все повече и повече и завладяваха по-голямата част от един от хотелите в центъра на града. Капитан Том гаснеше с есента и живееше почти само в креслото. Той задрямваше все по-често и по-често, но винаги, когато се събуждаше, беше заобиколен от свитата си от млади хора или някой другар го чакаше да поседят и побъбрят за едно време и да правят планове за нови златотърсачески дни.

Защото Том – „Мъжгата Том“ го наричаха хората от Юкон – изобщо не помисляше, че краят приближава. Временно боледуване го наричаше той, естествено изтощение, последвало продължителен пристъп на юкатанска треска. Напролет пак щял да бъде здрав и як. Студове – ето от какво имал нужда. Кръвта му се сварила. Засега трябвало само да не се притеснява и да използва колкото може почивката.

И никой не му отваряше очите – дори юконците, които пушеха лули и силни пури и дъвчеха тютюн по широките веранди на Фредрик, докато той взе да се чувства като неканен гост в собствения свой дом. Нямаше допирни точки с тях. Те го гледаха като ЧУЖД човек, когото трябва да търпят. Те идваха при Том. И начинът, по който го гледаха, събуждаше у него пристъпи на беззловна завист. Той ги наблюдаваше ден след ден. Виждаше юконците да се срещат – понякога един тъкмо напускаше стаята на болния, а друг влизаше при него. Те се ръкуваха сериозно и мълчаливо пред вратата. Новодошлият премигваше с поглед, а другият поклащаше глава. И неведнъж Фредрик забелязваше очите им да овлажняват.; След това новодошлият вливаше, придърпваше стола си към креслото на Том и с весело изражение се залавяше да обсъжда как ще уредят изследване на горното течение на Кьококийм, защото именно натам някак Том щеше да потегли напролет. Кучета можеха да вземат от Лараби – и то чиста порода, без следа; от изнежена южняшка кръв. Били трудни места, както се говореше, но ако стари златотърсачи не могат да направят прехода от Лараби за четирийсет дена, биха искали да видят някой новак да го направи за шейсет..

И така продължаваше, докато Фредрик започваше да се чуди, когато на него му дойде времето да умира, дали ще се намери един човек в тази околия, а още по-малко в съседната, който ще дойде да поседи до леглото му. ;!

Както седеше на писалището си, през отворените прозорци до него стигаше дим от силен тютюн и ромолящи гласове и въпреки желанието си той долавяше откъслечи от онова, което си говореха юконците.

– Спомняш ли си златната треска в Койокук а? В началото на деветдесетте години? – дочуваше той. да казва един. – Та ние двамата бяхме съдружници тогава, занимавахме се с търговия и други такива. Имахме едно малко параходче, „Разговорка“; Той така го нарече и името се лепна. Голям чешит беше. Да, драги, както ти казвам, натоварихме ние двамата „Разговорка“ догоре и тръгнахме срещу течението на Койокук – аз като огняр и механик, Том като кормчия, и двамата като моряци. От време на време приставяхме на брега и сечахме дърва за гориво. Беше есен и надолу по течението идваше лед на киша и всичко се готвеше за замръзване. Видиш ли, ние бяхме тогава на север от Полярния кръг И отивахме още по на север. Там имало двеста души златотърсачи, които щели да се нуждаят от храна, ако останели да зимуват, а ние я имахме тая храна. Та, драги, доста скоро те започнаха да идват насреща ни, да слизат надолу по реката с лодки и салове. Изтегляха се. Когато мина сто деветдесет и четвъртият, разбрахме, че няма смисъл да продължаваме. И така, направихме „кръгом“ и потеглихме надолу. Изведнъж застудя, водата взе бързо да отпада и човек да не съм, ако не заседнахме на една плитчина в ниските води. „Разговорка“ заседна здравата. Човек не можеше да я помръдне. „Срамота е да похабим всичката тая храна“ – казах аз точно когато си тръгнахме с кану. „Хайде да останем да я изядем“ – рече той. И човек да не съм, ако не го направихме. Презимувахме на самата „Разговорка“, ходехме на лов и търгувахме с индианците и когато на другата година ледът се натроши, слязохме по реката с кожи за осем хиляди долара. Но цяла зима, сами двамата, не беше малко нещо. И нито веднъж, не чух ядна дума от него. Най-благият другар, какъвто съм виждал. Но какъв борчески дух!

– Бъх! – чу се другият глас. – Спомням си зимата, когато Мазния Джоунс беше казал, че ще оберем Четирийсета миля. Само че не можа, защото, като взе да дрънка, горе-долу още втория път налетя на Мъжгата Травърс. Беше в „Белият елен“. „Аз съм вълк!“ – ревна Джоунс. Ти го знаеш как се носеше: револвер в колана, ресни на мокасините и дълга коса на гърба. „Аз съм вълк – ревна той – и сега ми е дошла нощта да

вия! Чуваш ли ме, дръгливо чучело?“ – Извика това на Мъжгата Травърс.

– Е? – запита другият глас след малко смълчаване.

– След около секунда и половина Мазния Джоунс беше на земята, а Мъжгата, седнал отгоре му, молеше някой да бъде любезен да му подаде касапския нож. И знаеш ли какво направи? Просто отрязва всичката дълга коса на Мазния Джоунс. „Сега можеш да виеш, да те вземат мътните, вий!“ – каза Мъжгата и се изправи.

– Беше хладнокръвен, макар и буен – подхвана първият глас. – Виждал съм го да играе на рулетка в бар „Росомаха“, да загубва девет хиляди за да часа, да взема назаем още, да си връща парите за петнайсет минути, да черпи всички и да печели още... човек да не съм, всичко за петнайсет минути.

Една вечер Том бе необикновено бодър и буден и Фредрик се присъедини към очарования малък кръг, който седеше и слушаше шеговито-сериозния разказ на брат му за нощта на корабокрушението край остров Бланг; за плуването сред акули, когато загина полонината екипаж; за големия бисер, който ти си занесъл на брега; за украсената с глави ограда от колове, която заобикаляла сламения дворец, където живеела малайската кралица със своя царствен съпруг – претърпял корабокрушение китайски мелез; за машинациите във връзка с бисера на Дисей; за безумните пиршества и танци в тая дивашка нощ, за мигновените опасности и внезапните умъртвявания, за това как кралицата ухажвала Дисей, а Дисей ухажвал дъщеря ѝ и как Дисей с изкълчени стави и още жив, бил хвърлен на рифа при отлив, за да го изядат акулите; за пламването на чумата; за биенето на тамтамите и заклинанията на магьосниците; за бягството по планинските, осеяни с капани за хора, глигански пътеки; и как бил опасен накрая от Тасман – същия, дето бил посечен едва миналата година и чиято глава била сложена в някоя меланезийска крепост... и от всичко това лъхаше зноят, необуздаемостта и варварството на палещите острови на слънцето.

И въпреки усилията той, Фредрик седеше унесен; а когато разказът свърши, усети някаква странна празнота. Сети се за детството си, когато беше разглеждал картинките в стар учебник по география. Той също бе мечтал за удивителни приключения в далечните места и бе желал да излезе на блестящите пътища. Той също бе кроил планове да отиде; въпреки това бе познал само труда и дълга. Може би това беше разликата. Може би това беше тайната на непонятната житейска мъдрост в очите

на брат му. За миг, неясно и далечно, чрез неговите очи, той зърна царственото видение, познато на брат му. Спомни си остро изказване на Поли: „Ти не си изживял романтиката! Ти си я продал за дивиденди!“ Тя бе права и все пак несправедлива. Той бе искал романтика, но работата му бе тикната готова в ръцете. Беше се трудил и блъскал ден и нощ и бе оставал верен на възложените му надежди. Въпреки това беше останал без любов и онова познаване на шета и хората, които вечно говореха в брат му. И какво беше направил Том, за да го заслужи? Един разсипник, един безделник, и певец на песни!

Той се беше издигнал. Щеше да бъде следващият губернатор на Калифорния. Но кой ли щеше да дойде при него и да го лъже от обич? При мисълта за цялото му (имущество усети сух като от пясък вкус в устата. Имущество! Като го погледнеше сега, една хйляда долари приличаше на всяка друга хиляда долари и всеки ден (от неговите дни) приличаше на кой да е друг ден. Никога не се беше опитал да накара да се сбъднат картинките от учебника по география. Не беше повалил свой съперник, нито запалил пура от клечка кибрит, държана от женска ръка. Човек може да спи само в едно легло всеки път – така беше казал Том. Той се потресе, когато се помъчи да пресметне колко легла притежава, колко одеяла е купил. И цената на всички тези легла и одеяла нямаше да накара дори един човек да дойде от края на света, да му стисне ръка и да възкликне: „Кълна се в костенурките на Тасман!“

Нещичко от всичко това той разказа на Поли и в разказа му прозвуча недоизказано оплакване от несправедливостта на живота, а тя му отговори:

– Не е могло да бъде другояче. Татко го е купил. Той никога не се е пазарил. Било е нещо царствено и той го плати царски. На теб ти се е свидела цената, не го ли разбираш? Ти си пестил своите артерии и своите пари и си се пазил да не си измокриш краката.

Един следобед в късната есен всички се бяха събрали около голямото кресло на капитан Том. Макар да не го съзнаваше, той беше дрямал целия ден и току-що се бе събудил, поискал своето юкълели и запалил цигара от клечка кибрит, поднесена от Поли. Но юкълелито остана да лежи на скута му и при все че боровите дървета пращяха в огромната камина, той потрепери и подхвърли, че било студено.

– Това е добър знак – каза той, без да осъзнае, че слабият му глас накара слушащите го да доближат глави. – Студеното време ще подействува като лекарство. Не е лесно да пропъди човек тропиците от кръвта си. Но аз започвам да се съвземам за Къскокийм. Напролет ще

потеглим, Поли, с кучетата и ти ще видиш полунощното слънце. Колко много би харесала това пътуване майка ти! Нея от нищо не я беше страх. Четиридесет ношувки с кучета и ние ще изтръгваме късове самородно злато от корените на мъха. В Лараби има чудесни кучета. Аз зная тая порода. Те са горски вълци, ето какво са – едри сиви горски вълци, – макар да се случва по някой кафяв във всяко котило... не е ли така, Бенин гтън?

– По един в котило, горе-долу по толкова – веднага отговори Бенин гтън, юконецът, но с неузнаваемо дрезгав глас.

– И човек никога не бива да пътува с тях сам – продължи капитан Том. – Защото, паднеш ли, ще се нахвърлят отгоре ти. Зверовете от Лараби уважават човека само когато стои изправен на краката си. Когато падне, той е месо. Спомням си как превалях вододела от Тавана към Съркъл Сити. Това беше, преди да открият златото в Клондайк. Беше в деветдесет и четвърта... не, деветдесет и пета, и термометърът нямаше накъде да пада по-долу. Имаше в кевана един млад канадец. Името му беше... беше едно особено... чакайте малко... ще се сетя...

Гласът му замря съвсем, макар че устните се движеха. Изражение на невяра, на огромна изненада се изписа на лицето му. Последва рязко, конвулсивно потреперване. И в този миг без предупреждение той видя смъртта. Том гледаше с ясен поглед, спокойно, после се обърна към Поли. Ръката му посегна безсилно, сякаш за да стигне нейната, но когато я намери, пръстите му не можаха да се затворят. Той я гледаше с широка усмивка, която бавно гаснеше. Очите му се затвориха, когато животът го напусна, и остана изражение на уталожване и покой. Юкълелито издрънча на пода. Един по един всички излязоха от стаята и оставиха Поли сама.

От верандата Фредрик забеляза един човек да идва по алеята. По клатещата се моряшка походка Фредрик се досети при кого идва непознатият. Лицето беше мургаво от слънце и сбръчкано от годините, които не отговаряха на бодрите му движения,

на будния поглед в проникателните черни очи. На двете уши имаше мънички златни халчици.

– Добър ден, господине – каза посетителят и веднага стана ясно, че английският не е бил езикът, който е научил в скута на майка си.

– Как е капитан Том? В града ми казаха, че бил болен.

– Брат ми умря – отговори Фредрик.

Непознатият обърна глава и погледна към заобикалящата къщата

парк и отвъд, към далечните, обрасли със секвоя върхове, а Фредрик забеляза, че той преглъща с мъка.

– Кълна се в костенурките на Тасман, той беше истински мъж – промълви непознатият с дълбок, променен глас.

– Кълна се в костенурките на Тасман, той беше истински мъж – повтори Фредрик, без да се запъне при непривичната клетва.

КРАЙ

© Сидер Флорин, превод от английски

Jack London
By The Turtles of Tasman, 1916

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране и обработка: Сергей Дубина, април 2003

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2193>]